

การศึกษาการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

นางเสาวนิจ ทองมูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-697-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1699615X

A STUDY OF ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT
ADMINISTRATION OF ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN
PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION

MRS. Saowanit Thongmoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-583-697-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

โดย

นางเสาวนิจ ทองมูล

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.सनานจิตร สุคนธ์ทรัพย์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คูปรัตน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เสาวนิจ ทองมูล : การศึกษาการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (A STUDY OF
ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT ADMINISTRATION OF ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUTPRAKAN
PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION) - อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร.อมรชัย ดันติเมธ,
172 หน้า. ISBN 974 - 583 - 697 - 4

ผลการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ทำหน้าที่ประธานกลุ่มโรงเรียน
จำนวน 20 คน ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์
ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
โดยจัดทำเป็นโครงการต่อเนื่องปีต่อปี มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมี
จิตสำนึกในการอนุรักษ์ พัฒนา ป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอาคารสถานที่ โดยเตรียม
ทำสวนหย่อม ปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับในบริเวณโรงเรียนจัดหาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ
ห้องส้วมและทางระบายน้ำให้สะอาดเพียงพอและถูกสุขลักษณะ กิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญ การเข้าพิธีกรรมทางศาสนา ขนบ
ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เป็นแบบอย่าง
แก่ชุมชนและเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมร่วมกับสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ ปัญหาที่พบได้แก่การขาด
งบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ ครูและบุคลากรส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการ
อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีปัญหาด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และการประสานงานกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เป็นระบบ

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 541736 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION
KEY WORD: AN ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT ADMINISTRATION/ ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATORS/ SAMUTPRAKAN PROVINCIAL

SAOWANIT THONGMOON : A STUDY ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT
ADMINISTRATION OF ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUTPRAKAN PROVINCIAL PRIMARY
EDUCATION. ASSO.PROF.AMORNCHAI TANTIMADE, Ph.D. 172 PP.
ISBN 974-583-697-4

The purpose of this study was to study the current situation and problems of environmental development administration of elementary school administrators under the jurisdiction of the office of Samutprakan provincial primary education. Samples consisted of 20 elementary school administrators who were the head of school clusters and 20 elementary school teachers who were the secretary of school clusters. Research instruments were structured interview form and a content analysis form. Mean scores distribution, percentage and content analysis were applied in data analysis.

Research findings indicated that planning and policy in school environmental development were indentified by continuing project year by year. There were personnel development in accordance with knowledge, understanding and awarness to environmental conservation, projection and development. School surroundings were developed by gardenning, growing trees and flowers around the schools. Clean drinking water, supplying water, rest room and water draining system were provided for adequate and good hygine. Teaching and learning activities included extra-curricular activities, charity activities, religions ceremony, ethos and local culture activities. School environment was set to be the model for community and the activity center for associations and clubs activities. Problems were lack of budgets for project implementation, teachers were not interested in environmental conservation and development, problems in school buildings development, non-systematic co-ordination with other organizations.

ภาควิชา..... บริหารการศึกษา.....

สาขาวิชา..... บริหารการศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2536.....

ลายมือชื่อนิติ..... *Assoc. Prof. Amornchai Tantimade*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Assoc. Prof. Amornchai Tantimade*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อมรชัย ตันติเมธ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะตลอดเวลา ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนั่นจิตร สุนทรทรัพย์ ที่ให้ความกรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไข และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือวิจัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัฐนิภา คุปรัตน์ ที่ให้ข้อคิดที่เกื้อกำลังใจ และให้คำแนะนำเสมอมา จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้ความรู้ และให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เป็นบุคลากรนอกภาควิชา โดยเฉพาะอาจารย์ ประภาพรพรณ เส็งวงศ์ และอาจารย์สกล รุ่งโรจน์ ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำ ในเรื่องการสร้างเครื่องมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นประธานกลุ่มโรงเรียน และครูผู้สอน ซึ่งเป็น เลขานุการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ทุกท่านที่ให้การสัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยความจริงใจ ออบอุนและเป็นกันเอง ตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

และขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ระเบียบ ร้อยมอิม และอาจารย์ประไพ ทองมูล ที่ได้ การสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังใจ และกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้น จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สาวน้อย ทองมูล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘
สารบัญ	๙
สารบัญตาราง	๑๐

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ของการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย	9
2. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา	11
สิ่งแวดล้อมกับการบริหารโรงเรียน	11
บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	12
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	13
ความหมายและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม	13

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเภทของสิ่งแวดล้อม	16
สาเหตุของสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ	19
สิ่งแวดล้อมเป็นพิษและผลกระทบ	20
อากาศเป็นพิษ	20
น้ำเสีย	21
ขยะมูลฝอย	22
เสียงรบกวน	23
แนวทางการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาการ	
การประถมศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 7 (2534-2539)	25
แนวทางการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับสำนักงานคณะกรรมการ	
การประถมศึกษาแห่งชาติ	25
แนวทางการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับสำนักงานการประถมศึกษา	
จังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	26
แนวทางการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน	
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
3. วิธีดำเนินการวิจัย	32
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์	37
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์	37
ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ได้จากการสัมภาษณ์	46
ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ได้จากการสัมภาษณ์	94
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร	108
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	115
วิธีดำเนินการวิจัย	115
สรุปผลการวิจัย	116
อภิปรายผลการวิจัย	119
ข้อเสนอแนะ	123
รายการอ้างอิง	126
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก	130
ภาคผนวก ข	133
ภาคผนวก ค	145
ประวัติผู้วิจัย	172

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามสถานภาพ	38
2. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการบริหารงาน พัฒนาสิ่งแวดล้อม	46
3. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานพัฒนา สิ่งแวดล้อมด้านการพัฒนาครูและบุคลากร	60
4. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน พัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านการพัฒนาอาคารสถานที่	65
5. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน พัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	71
6. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน พัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือกับชุมชน	77
7. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน พัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	83
8. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการประเมินผล การดำเนินการตามแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม	89
9. จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนา สิ่งแวดล้อม	94
10. จำนวนประชากรและโรงเรียนที่ให้สัมภาษณ์	134